6. 2. 2006

ID: 38531

Vypořádání SJM

Podle § 150 ObčZ se při vypořádání SJM (BSM) vychází z toho, že podíly obou manželů jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Ze žádného zákonného ustanovení však nevyplývá, že by při vypořádání mohlo být přihlíženo k tomu, co jeden z manželů vynaložil ze svého na oddělený majetek druhého z nich.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1574/2003, ze dne 31.3.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce V. Š., zastoupeného advokátkou, proti žalované J. S., zastoupené advokátem, o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, vedené u Okresního soudu Praha-východ pod sp. zn. 11 C 47/96, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 4. září 2002, č. j. 21 Co 152/2002-207, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud Praha-východ (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 31. ledna 2002, č. j. 11 C 47/96-180, ve znění opravného usnesení ze dne 15. května 2002, č. j. 11 C 47/96-195, rozhodl, že „ze zaniklého BSM účastníků se přikazuje žalované hodnota členských práv a povinností k družstevnímu bytu č. 7 ve III. podlaží domu čp. 1547/C v B. n. L., sestávajícího ze 3 pokojů, kuchyně a příslušenství u Bytového družstva B. n. L. ve výši 590.000,- Kč“ (výrok I.), uložil žalované, aby zaplatila žalobci na vyrovnání jeho podílu částku 333.382,- Kč do 30 dnů od právní moci rozsudku (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení a o soudním poplatku (výroky III. – V.). Vyšel z toho, že účastníci uzavřeli dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů (dále jen „BSM“) ohledně všech movitých věcí, které do něj patřily, a tak předmětem vypořádání zůstala jen hodnota členských práv a povinností ke shora uvedenému družstevnímu bytu a vypořádání vnosů účastníků vynaložených na jeho pořízení. Na základě smíru, uzavřeného ve věci soudu prvního stupně sp. zn. 11 C 44/96, se stala výlučnou nájemkyní tohoto bytu a členkou družstva žalovaná a žalobce se zavázal vyklidit byt do 30 dnů poté, co mu žalovaná zajistí náhradní byt 1+k.k. v I. patře domu č. p. 1722 v B. n. L., jehož je společnou nájemkyní. Otázku, zda má být po zániku společných členských práv a povinností vypořádána pouze účetní zůstatková hodnota členského podílu, která činí podle zprávy družstva 25.789,- Kč, nebo obecná hodnota členských práv, stanovená znaleckým posudkem ve výši 590.000,- Kč, vyřešil soud prvního stupně – s odkazem na rozsudek dovolacího soudu sp. zn. 22 Cdo 717/99 – tak, že při stanovení ceny členských práv a povinností, jež jsou ve smyslu obchodního zákoníku obchodovatelným majetkovým právem, je nutno vycházet z ceny, kterou by bylo možno za jejich převod v rozhodné době a místě získat. Proto vzal za základ výpočtu částky, kterou je žalovaná povinna žalobci z titulu vypořádání BSM zaplatit, znalcem stanovených 590.000,- Kč a poté, co přihlédl ke zjištěným vnosům obou účastníků, ji stanovil ve výši 333.382,- Kč. To, že žalovaná uvolnila pro žalobce byt z majetku obce, k němuž jí svědčilo právo společného nájmu s jejím nynějším manželem, jako byt náhradní a že obec následně uzavřela se žalobcem ohledně tohoto bytu nájemní smlouvu, nepovažoval soud prvního stupně za podstatné, neboť žalovaná ve skutečnosti nevynaložila na zajištění náhradního bytu žádné finanční prostředky. Usnesením z 15. 5. 2002, č. j. 11 C 47/96-195, pak soud prvního stupně pouze opravil nesprávnosti, které se vyskytly v záhlaví rozsudku z 31. 1. 2002 v údajích o bydlištích účastníků.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 4. září 2002, č. j. 21 Co 152/2001-207, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve znění opravného usnesení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Námitku, že řízení trpí procesními vadami, neshledal důvodnou, vyšel ze stejných skutkových zjištění, jako soud prvního stupně, a rovněž jeho právní závěry považoval za správné. Pokud jde o názor, že při vypořádání je třeba vycházet z obvyklé ceny, kterou lze za převod členských práv a povinností ke konkrétnímu bytu v rozhodné době a místě dosáhnout, odvolací soud odkázal na rozsudky Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 717/99 a 33 Cdo 339/98 a poznamenal, že se neztotožňuje s opačným názorem, vysloveným v rozsudku dovolacího soudu sp. zn. 30 Cdo 726/2001, jímž žalovaná v odvolacím řízení argumentovala. K námitce, že soud prvního stupně při vypořádání nepřihlédl k hodnotě v podobě náhradního bytu, který pro žalobce zajistila, a tuto hodnotu nezapočítal na

vypořádací částku, odvolací soud uvedl, že pouze odkazuje na své předchozí rozhodnutí (usnesení z 30. 11. 2001, č. j. 21 Co 156/2001-161, jímž byl zrušen prvý rozsudek soudu prvního stupně vydaný v této věci), v němž se již touto otázkou zabýval.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání s tím, že je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“), neboť napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Ten spatřovala v tom, že rozsudek odvolacího soudu se zabývá jednak otázkami, které jsou odvolacími soudy a dovolacím soudem rozhodovány rozdílně, jednak otázkami, které dovolací soud dosud neřešil. V dovolání namítla, že řízení je postiženo vadami, které měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Pokud jde o tvrzené vady řízení, žalovaná poukázala na nedostatky v provádění a hodnocení důkazů s tím, že soud hodnotil jen některé důkazy a další, zejména ty, které souvisely s bytem, jenž pro žalobce jako náhradní obstarala, pominul. Tím byla porušena zásada volného hodnocení důkazů. Ke stanovení ceny předmětu vypořádání pak byl ustanoven znalec z nesprávného odvětví a jestliže tento znalec sám připustil, že použil jiné metodické postupy, než jsou stanoveny zákonem, je jeho posudek nepřezkoumatelný. Přesto z něj soudy obou stupňů vycházely. Co se týče právního posouzení věci, žalovaná zpochybnila především správnost vymezení předmětu vypořádání, jehož logickým důsledkem byl vadný postup při stanovení ceny tohoto předmětu. Své námitky v tomto směru podrobně rozvedla s poukazem na odbornou literaturu a na již zmiňovaný rozsudek dovolacího soudu sp. zn. 30 Cdo 726/2001. Za nesprávné pak žalovaná považovala i posouzení věci v části týkající se poskytnutí bytové náhrady žalobci. Byt, který mu poskytla, nepochybně představuje majetkovou hodnotu. Kdyby si žalobce musel obstarat byt sám, jistě by vynaložil nemalou peněžní částku, a tak cena tohoto majetkového plnění musí být započtena na částku, kterou je žalovaná povinna žalobci zaplatit. Jinak by totiž na straně žalobce došlo k majetkovému zvýhodnění a tedy i k porušení zásady rovnosti podílů bývalých manželů stanovené v § 150 občanského zákoníku ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. (dále jen „ObčZ“). Žalovaná navrhla, aby byly zrušeny rozsudky soudů obou stupňů a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání žalované bylo zamítnuto, když se plně ztotožnil se závěry napadeného rozsudku i se závěry, které ve svém rozsudku přijal soud prvního stupně.

Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Proto se Nejvyšší soud ČR po zjištění, že dovolání bylo podáno včas řádně zastoupenou účastnicí řízení, zabýval nejprve tím, zda jde o dovolání přípustné.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícím meritorním rozhodnutím odvolacího soudu je upravena v § 237 odst. 1 písm. b) a c) OSŘ. Vzhledem k tomu, že napadeným rozsudkem byl sice potvrzen druhý rozsudek, který v této věci soud prvního stupně vydal, ale dřívějším rozsudkem bylo ve věci samé rozhodnuto stejně, nemůže být dovolání přípustné podle písm. b) a v úvahu připadá pouze přípustnost podle písm. c) shora uvedeného ustanovení. Podle něj je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 OSŘ má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Bylo tedy třeba zkoumat, zda některá z právních otázek, které žalovaná v dovolání vymezila, je otázkou buď dosud neřešenou či nevyřešenou, případně zda ji odvolací soud vyřešil v rozporu s hmotným právem. V této souvislosti pak je nutno poznamenat, že vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nemohou přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ založit a dovolací soud k nim přihlédne, ať už byly v dovolání uplatněny či nikoli, jen tehdy, je-li přípustnost dána zásadním významem některé z řešených právních otázek.

Žalovaná zpochybnila v prvé řadě správnost způsobu, jakým odvolací soud vymezil předmět vypořádání, a správnost jeho závěru, že při stanovení hodnoty, která se v rámci BSM vypořádává, je nutno vycházet z částky, kterou lze za převod členských práv a povinností v daném místě a čase obvykle získat. V této souvislosti postačí připomenout, že dosavadní rozporná judikatura dovolacího soudu ohledně těchto otázek, reprezentovaná na jedné straně žalovanou zmiňovaným rozsudkem sp. zn. 30 Cdo 726/2001 a na straně druhé rozsudkem sp. zn. 22 Cdo 717/99, o který opřely svá rozhodnutí soudy obou stupňů, byla zákonem předpokládaným způsobem (srov. § 27a odst. 1 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., nyní § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů) sjednocena rozsudkem velkého senátu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. listopadu 2002, sp. zn. 31 Cdo 2428/2000, uveřejněným v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck, Svazku 21, pod č. C 1528. V něm byl vysloven názor, že v řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů – bývalých

společných nájemců družstevního bytu a společných členů družstva, jehož součástí je i hodnota členského podílu, nelze při stanovení její výše vycházet ze zůstatkové hodnoty členského podílu ani z hodnoty vypořádacího podílu. Jde o hodnotu, jejíž cena se pro účely uvedeného řízení stanoví cenou obvyklou, tj. cenou, kterou by bylo možno za převod členského podílu v rozhodné době a místě dosáhnout. Za této situace tedy nelze tuto otázku považovat za takovou, která má zásadní právní význam, a jestliže ji rozsudek odvolacího soudu vyřešil v souladu se zmíněným rozhodnutím, nemůže jít ani o řešení v rozporu s hmotným právem. Pro řešení této právní otázky tudíž není dovolání žalované přípustné.

Druhou právní otázkou, která podle názoru žalované zakládá zásadní právní význam napadeného rozsudku, je otázka, zda lze při vypořádání BSM (případně společného jmění manželů) zohlednit případné náklady, které jeden z rozvedených manželů vynaložil na zajištění bytové náhrady druhému z nich. Tou se dovolací soud ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval, a tak z tohoto pohledu lze napadenému rozsudku přiznat zásadní právní význam. Proto je dovolání žalované (ovšem výlučně pro řešení uvedené právní otázky) přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ.

Proto dovolací soud přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Žalovaná netvrdí, že je řízení postiženo některou z vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 OSŘ, a nic takového nevyplývá ani z obsahu spisu. Namítá však, že řízení je postiženo jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a tyto vady spatřuje v nesprávném hodnocení důkazů a v nesprávnosti a nepřezkoumatelnosti znaleckého posudku, který vzaly soudy obou stupňů za základ pro svá skutková zjištění. To, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z neúplně nebo nesprávně zjištěného skutkového stavu věci, je sice vadou řízení, ale není dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ v případě, že odvolací soud – byť na základě vadně zjištěného skutkového stavu – přijal určité skutkové závěry a založil na nich své rozhodnutí. Mezi vady řízení nepatří ani nesprávné hodnocení důkazů. Pochybení odvolacího soudu v tomto směru se totiž v rozhodnutí odvolacího soudu projeví jen ve správnosti skutkových zjištění a jeho nápravy se lze úspěšně domáhat pouze uplatněním dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 OSŘ. Námitky žalované proti způsobu hodnocení důkazů a proti správnosti zjištění, jež odvolací soud učinil ze znaleckého posudku, je tedy třeba posoudit jako námitku, že rozhodnutí tohoto soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování; tento dovolací důvod ovšem s ohledem na výslovné znění § 241a odst. 3 OSŘ v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ uplatnit nelze. Proto není možno se tímto okruhem dovolacích argumentů žalované zabývat a dovolací soud musí vycházet ze stejného skutkového stavu, na jakém založil své rozhodnutí odvolací soud. Jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a které nejsou v dovolání výslovně uplatněny, nebyly zjištěny, a tak se dovolací soud zabýval jen tvrzenou nesprávností právního posouzení věci, pokud jde o zápočet nákladů, které žalovaná vynaložila na opatření náhradního bytu pro žalobce.

Podle § 150 ObčZ se při vypořádání BSM vychází z toho, že podíly obou manželů jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Ze žádného zákonného ustanovení však nevyplývá, že by při vypořádání mohlo být přihlíženo k tomu, co jeden z manželů vynaložil ze svého na oddělený majetek druhého z nich. V daném případě žalovaná tvrdí, že ze svého vynaložila náklady na obstarání (a zhodnocení či údržbu) bytu, jehož je nyní žalobce nájemcem. I kdyby tomu tak skutečně bylo a i když odhlédneme od faktu, že náhradní byt žalobce není jeho majetkem, ale majetkem obce, je už ze samotného tvrzení žalované zřejmé, že nemůže jít ani o případ, kdy byl její oddělený majetek vynaložen na společný majetek, ani o situaci, kdy na majetek ve výlučném vlastnictví žalobce byl vynaložen majetek společný. Obdobně ostatně argumentoval odvolací soud v usnesení z 30. 11 2001, č. j. 21 Co 156/2001-161, když poukázal na to, že „požadavek žalované neodpovídá ani dikci ustanovení § 150 věta druhá občanského zákoníku o zohlednění toho, co vynaložila ze svého na společný majetek“. Odvolací soud tudíž nepochybil, když považoval za správný postup soudu prvního stupně, který se otázkou nákladů, jež žalovaná vynaložila v souvislosti s obstaráním náhradního bytu pro žalobce, nezabýval, a otázku, pro jejíž řešení je dovolání přípustné, posoudil správně.

Z toho, co bylo výše uvedeno, plyne, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Proto nezbylo, než dovolání žalované podle § 243b odst. 2 věty před středníkem zamítnout.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování
- Zastoupení
- Zánik závazku
- Zadržovací právo
- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)